

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Spel Del 1 Historiebruk och nationalism

En by som alla andra

Sammanfattning

En by som alla andra är ett spel som i första hand handlar om historiebruk och nationalism. Det använder en vanlig svensk by och familjerna som bor där som ett sätt att visa vad som händer mellan olika folk när en konflikt trappas upp och det förflutna påverkar vår nutid. De olika familjerna i byn har egna versioner av sin historia som de använder för att ena och stärka sin identitet i konflikterna som uppstår.

Översikt

Denna handledning innehåller:

- Tips till handledaren
- Förarbete
- Genomförande
- Efterdiskussion
- Bilagor till spelet (Bilaga 1, Bilaga 2)

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Tips till handledaren

Lärarens förberedelser

Som handledare bör du läsa igenom hela spelet först. Läs särskilt noga igenom handledningen för att lättare kunna hitta rätt i texten under genomförandet.

Gemensamma förberedelser

Berätta för eleverna att de ska spela ett spel, men avslöja inte spelets handling eller syfte. Det innebär att eleverna inte behöver fundera på om de gör rätt/fel och inte heller under spelets gång behöva fundera på frågeställningar som besvaras i efterdiskussionen.

Genomförande

Under spelets genomförande är det viktigt att du som handledare är målmedveten och tydlig i alla instruktioner. Genom att ha läst igenom materialet innan genomförandet kommer du med enkelhet kunna besvara elevernas frågor under spelets gång.

Ingen grupp är den andra lik, och under genomförandet så kan oväntade saker hända. Ta eventuella avbrott med lugn och led tillbaka eleverna till spelets handling.

Bara för att en elev inte pratar mycket under spelet innebär det inte att eleven inte tar del av upplevelsen. En elev som betraktar händelsen kan lära sig lika mycket som en som deltar aktivt.

Efterdiskussion

I efterdiskussionen sker större delen av lärandet. Genom en väl genomförd efterdiskussion kan gruppen använda sina erfarenheter under övningen och lyfta dessa till ett bredare perspektiv. Ett förslag är att under efterdiskussionen möblera rummet så att alla sitter i en ring. Det gör att alla ser varandra och blir också en tydlig markör att spelet är slut och att gruppen nu har gått in i en ny fas.

Efterdiskussionen är för att skapa struktur indelad i tre faser:

Reflekterande

Efterdiskussionen börjar med reflektion, vilket handlar om att låta eleverna sammanfatta sin upplevelse. Frågor handlar om händelseförloppet, vad som var roligt, vad som var svårt och hur de upplevde olika delar av spelet.

Tolkande

Här ska eleverna få möjlighet att problematisera och analysera händelserna under spelet och se möjlighet till alternativa utgångar beroende på förutsättningarna. Hjälp eleverna genom öppna frågor att sätta ord på sina känslor och erfarenheter som de upplevde i spelet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Generaliserande

I generaliseringsfasen lyfts elevernas reflektioner och upplevelser av spelet till ett större perspektiv. Här kan ni diskutera och dra paralleller med historiska händelser, aktuella politiska frågor och nyhetsbevakning.

Använd gärna de händelser som sker i spelet som metaforer för verkliga händelser. Exempelvis bråk om sjöns badplats, kan översättas till marktvister mellan länder och folk, vräkning av en familj exempel på led i en etnisk rensning och kalabalik mellan familjerna exempel på inbördeskrig. Ett tips är också att under spelets gång vara uppmärksam på den här typen av metaforer för att kunna använda dessa i efterdiskussionen.

Det är inte ett måste att under efterdiskussionen avsluta en fas för att påbörja en annan, utan man kan vandra fritt mellan de olika faserna beroende på vart gruppen för samtalet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Förarbete

- Läs igenom hela handledningen så att du förstår spelet.
- Känn inte att du måste memorera alla texter utan se till att ha en kopia av hela spelet, även bilagorna, med dig under genomförandet.
- Skriv ut bilaga 1 och 2.
- Gör ett par kopior av bilaga 1 så att eleverna i familjegrupperna får några familjekort att dela på.
- Kopiera upp bilaga 2 så att det finns ett konfliktkort per elev.
- Möblera om i klassrummet. Flytta bort bänkarna i mitten så att en stor öppen yta bildas, tillräckligt för att alla elever i klassen ska kunna stå eller sitta i en ring.

Genomförande

Icebreaker

En icebreaker är en kortare komma-igång-övning som bland annat syftar till att tillföra energi till gruppen som hjälper dem att fokusera på spelet och övningen.

Sortering på linje

- I det här exemplet används andranamn för att sortera, eftersom även grupper där alla känner varandra inte alltid känner till varandras andranamn.
- Säg att de ska ställa sig på en linje där ena änden av klassrummet är "A" och den andra är "Ö".
- Fråga om alla har ett andranamn. De som inte har ett får bestämma sig för ett namn att använda som inte är deras tilltalsnamn.
- Säg att de ska sortera sig efter första bokstaven i andranamnet (de följande bokstäverna är inte viktiga)
- De får inte prata med varandra under övningen.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Spelet

1. Berätta vad det handlar om:

- De ska spela ett spel som handlar om en vanlig by: Vidåkra.
- De kommer att delas in i fyra grupper som alla spelar olika familjer i byn.
- Spelet består av tre olika konflikter där familjerna ska ta ställning för ett av tre alternativ.
- Familjernas historia i byn Vidåkra har stor betydelse för hur de ser på varandra.

2. Gruppindelning

- Dela in eleverna i fyra grupper med ungefär lika många personer i varje grupp. Grupperna sitter var för sig.
- Introduktion. Berätta följande för grupperna:
 - I byn Vidåkra finns särskilda regler när det finns en konflikt som angår hela byn. Familjerna röstar om hur man ska lösa en konflikt, och resultatet gäller så länge ett alternativ får flest röster.
 - Deras familjekort berättar om deras familjs historia i byn. De ska läsa tillsammans.
 - När alla har läst om sin familj ska de presentera sig för varandra.

3. Familjerna

- Dela ut familjekorten till de olika grupperna.
- Efter tre minuter, be någon i varje grupp säga några ord om sin familj inför alla.
- Lite stödinformation inför presentationen:
 - **Andersson.** Flyttade till Vidåkra för 100 år sedan och köpte då mycket mark runt byn. Äger en fabrik, Vidåkra Verktyg.
 - **Borowic.** Äger banken och mataffären i byn.
 - **Collins.** Äger ett eget jordbruk men har ekonomiska problem.
 - **Danelius.** Arbetar på Vidåkra Verktyg.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

4. Konflikt 1

- När alla familjerna har presenterat sig, berätta att de nu ska få ta tag i den första konflikten.
- Säg att grupperna får 3-5 minuter på sig att läsa texten och diskutera problemet i familjen. De ska komma fram till vad deras familj tycker och bestämma sig för ett alternativ.
- De får sedan under 3-5 minuter gå runt till de andra familjerna och försöka skaffa stöd för det alternativ som de tycker är bäst.
- Efteråt ska de återsamlas i familjerna och bestämma vad de ska rösta på. Varje familj har en röst.

5. Dela ut konflikt 1: Fiskerättigheter

6. Röstning

- Alla familjer röstar samtidigt. En röst per familj. Man får inte rösta blankt.
- Säg att de röstar genom att hålla upp så många fingrar som alternativet de valt. (Alternativ 1 = ett finger osv.)

Det är viktigt att du själv har ett exemplar av konflikten att titta på så du vet vad de olika alternativen innebär.

- Om inget alternativ får flest röster är konflikten olöst.

Tips till handledaren: I spelet händer det ganska ofta att en konflikt blir olöst. Då frågar sig eleverna direkt "vad händer i så fall?"

En olöst konflikt innebär att familjerna fortfarande är osams kring det skedda och problemet kvarstår – ytterligare en sak som leder till osämja mellan dem som bor i Vidåkra. I efterdiskussionen kommer ni att kunna reflektera kring vad en olöst konflikt innebär.

- Får ett av alternativen flest röster är det lösningen som byn har valt.

7. Konflikt 2 och 3

- Upprepa på samma vis som Konflikt 1.

8. Spelets slut

- Spelet är slut när eleverna har röstat i Konflikt 3.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Efterdiskussion

Reflekterande frågor

- Vad tyckte ni om spelet? Vad var svårast? Vad var roligast?
- Kände situationerna i spelet verkliga?
- Talades det någonsin illa om andra familjer? Hur lät det då?
- Kände ni att ni hade gemensamma intressen med alla familjer, eller bara med några? Varför då?
- Kände ni någon gång att ni blev överkörda av en annan familj? Hur hanterade ni det?

Tolkande frågor

- Tror ni att familjerna rättade sig efter byrådets beslut i de olika konflikterna?
- Tycker ni att någon vann i slutet? Var det några familjer som ofta stöttade varandra i olika frågor? Hur visade det sig?
- Vad tror ni händer i berättelsen efter den sista omröstningen? Vad blir konsekvenserna för byn Vidåkra?
- Kunde det slutat annorlunda?
- Förutom de alternativ som fanns med i den sista konflikten, fanns det något annat sätt man hade kunnat lösa konflikten som hade gjort alla nöjda?
- Vad var byn Vidåkras största problem tycker ni?
- Vilken roll spelade historien i dagens Vidåkra?
- Hur såg familjerna på händelserna för 100 år sedan? Hade alla samma syn? Tror ni att någon version var den rätta?

Generaliserande frågor

- Varför tror ni att vi spelade det här spelet? Vad handlade det om?
- Går det att likna familjerna i spelet vid folk eller nationer? Vilka är likheterna med verkligheten? Vilka är skillnaderna?
- Går det att likna konflikterna i spelet med verkliga konflikter runt om i världen? Ge exempel.
- Hur påverkas ett folks syn på historien av händelser i nutid?
- Vad spelar historien för roll i politiken? Kan man använda historien som ett verktyg för att exempelvis ena och övertala?
- Vad är nationalism? Händelse något i spelet som kan liknas vid nationalism?
- Vad är historiebruk? Hur kan det kopplas till spelet?

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Tillämpning

- Eftersom elevernas agerande i spelet delvis avgör handlingen – om de lyckas lösa konflikter eller inte – påverkar detta också hur de kommer att tolka spelets händelser och jämföra dem med verkligheten.
- Eleverna kommer dra paralleller till aktuella händelser, sådant som de hör på nyheterna eller nyligen har läst om i skolan. Det måste inte alltid handla om krig utan kan lika gärna handla om andra konflikter mellan länder, eller inom länder. I speltest gjorde exempelvis flera elever kopplingar med exempel den ekonomiska krisen i Grekland och EU. Följ upp deras tankar men hjälp dem även att se olika liknelser mellan spelets händelser och den verkliga världen.
- **Konflikt 1**, är en konflikt som bidrar till de första byggstenarna att eskalera stämningen i byn, och handlar framförallt om att eleverna skall förstå röstsystemet och komma in i spelet. Problemet i konflikten kan exempelvis liknas vid överutnyttjande av gemensamma resurser eller hur det lätt kan byggas upp negativa bilder av andra folkgrupper än sin egen.
- **Konflikt 2** kan liknas vid konflikter om äganderätt till landområden. Skillnad mellan moralisk- och juridisk rätt och hur historien påverkar ens syn på konflikten. Här finns många historiska och nutida exempel och du kan som handledare välja att ta upp och använda dem som känns aktuella och viktiga för undervisningen.
- **Konflikt 3** kan liknas vid vad som händer när de ekonomiska resurserna plötsligt minskar eller vid politiska förändringar. Det kan leda till kriser eller i förlängningen väpnade konflikter och krig. Alternativet där en familj skickas ut ur byn kan liknas vid etnisk rensning (som i fallen Rwanda och forna Jugoslavien) men även att ett land mister medlemskap i en union eller förbund, eller helt enkelt hur olika grupperingar vänder sig mot en specifik grupp.
- **Olösta konflikter** är viktiga att ta upp för att eleverna skall förstå att även en i spelet olöst konflikt är intressant i sammanhanget – vad kan det liknas vid om man låtsas att familjerna är länder eller folk? Dvs att olösta konflikter inte är ett misslyckade i spelet, utan en pedagogisk poäng.
- Kopplingen i spelet mellan familjernas historia och deras situation påverkar hur de ser på varandra. Ta upp exempel på hur olika länder och folk väljer att framställa sin historia, både förr i världen och idag. Detta kan ligga som grund för diskussioner källkritik och hur vi förhåller oss till vår historia.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 1: Familjekort

Familjen Andersson

Er familj har alltid varit framåtblickande och duktiga på att tjäna pengar. Ni äger byns stolthet, verktygsfabriken **Vidåkra Verktyg**.

För etthundra år sedan flyttade er familj till **Vidåkra**. På den tiden bestod byn av bönder och folket hade det svårt och fattigt.

Ni erbjöd byns familjer att sälja mark till er. Familjen **Borowic** och **Danelius** sålde marken, men **Collins** vägrade. Det var en riktigt bra affär, visade det sig. Några år senare kunde ni sälja mycket av marken för tiofalt pris till ett skogsbolag. Danelius ville ångra köpet, men det var ni såklart inte intresserade av.

För pengarna byggde ni verktygsfabriken och kunde på så vis erbjuda arbete åt familjen Danelius.

Vidåkra är en by som alla andra. Men här finns gamla konflikter som aldrig riktig glömts bort och nutida händelser river lätt upp gamla sår.

Saker ni tycker är viktiga:

- Gott affärssinne
- Flexibilitet
- Man ska inte gräma sig över det förgångna, utan blicka framåt.

Gemensamma regler i Vidåkra

1. Alla familjer har en röst var.
2. Om ett lösningsalternativ får flest röster måste alla lyda det beslutet.
3. Om inget alternativ får flest röster är konflikten olöst.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Familjen Borowic

Ni äger banken och mataffären i **Vidåkra**. Er familj har alltid varit noga med att hushålla och spara. Andra kallar er snåla, men så fort någon har problem kommer de och ber om lån.

För etthundra år sedan flyttade familjen **Andersson** till byn. De var rika och erbjöd sig att köpa mark av familjerna i byn. Ni och familjen **Danielius** sålde marken och ni använde pengarna för att starta en bank och en mataffär.

Några år senare hade marken som ni sålt till Anderssons stigit tiofalt i värde och de sålde den till ett skogsbolag. Ni kände er rejält lurade, men Anderssons hävdade att de inte vetat att marken skulle stiga i värde. Ni aldrig glömt det.

Familjen Collins var de enda som vägrade sälja sin mark till Anderssons. Ett par år senare fick de ekonomiska problem när en skörd slog fel. Ni har lånat ut mycket pengar till dem genom åren och de är fortfarande skyldiga er pengar.

Vidåkra är en by som alla andra. Men här finns gamla konflikter som aldrig riktig glömts bort och nutida händelser river lätt upp gamla sår.

Saker ni tycker är viktiga

- Lag och Ordning
- Att betala sina skulder
- Artighet och gott uppförande

Gemensamma regler i Vidåkra

1. Alla familjer har en röst var.
2. Om ett lösningsalternativ får flest röster måste alla lyda det beslutet.
3. Om inget alternativ får flest röster är konflikten olöst.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Familjen Collins

Ni äger ett litet jordbruk i utkanten av **Vidåkra**. Det ger er inga stora pengar, och ni har varit skuldsatta ända sen den där händelsen för 100 år sedan, då familjen **Andersson** kom till byn.

Tiderna var svåra i Vidåkra då, för 100 år sedan. Anderssons var förmögna och erbjöd sig att köpa mark av alla som bodde i Vidåkra på den tiden. Både familjen **Danielius** och **Borowic** sålde, men ni vägrade och det är ni glada för.

Idag är marken värd tiofaldt vad den var då. Anderssons sålde mycket av marken till ett skogsbolag, men ni vägrar fortfarande sälja er mark trots det höga värdet.

Tyvärr är det svårt att tjäna pengar på marken. Det började just efter att ni vägrat sälja, med flera år av missväxt och översvämningar. Borowic lånade ut pengar så ni kunde klara er trots problemen. De lånen har ni fortfarande inte kunnat betala av.

Vidåkra är en by som alla andra. Men här finns gamla konflikter som aldrig riktig glömts bort och nutida händelser river lätt upp gamla sår.

Saker ni tycker är viktiga:

- Att bevara hembygden
- Det finns sådant som är viktigare än pengar
- Att vara stolt över sin familj och sin historia

Gemensamma regler i Vidåkra

1. Alla familjer har en röst var.
2. Om ett lösningsalternativ får flest röster måste alla lyda det beslutet.
3. Om inget alternativ får flest röster är konflikten olöst.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Familjen Danelius

Ni arbetar på en verktygsfabrik i byn, **Vidåkra Verktyg**, som ägs av familjen **Andersson**. Samtidigt hyr ni bostad av familjen **Borowic**.

För hundra år sedan var ni bygdens största markägare. Då familjen Andersson flyttade till Vidåkra hade jordbruket betalat dåligt flera år i rad. Priset Anderssons erbjöd för marken var rimligt och ni skrev på kontraktet. Familjen **Borowic** sålde också men familjen **Collins** vägrade sälja sin mark.

Men att hitta nytt arbete visade sig svårt, och när marken ni sålt steg tiofalt i värde på bara några år begärde ni att få ångra köpet. Anderssons vägrade såklart. Detta har ni aldrig glömt.

Er familj blev erbjuden att börja jobba på Anderssons verktygsfabrik – som de startat med pengarna de tjänat på marken. Er familj blev tvungen att börja arbeta där.

Samtidigt som ni är glada att ha arbete så anser ni att Anderssons utnyttjat situationen med markköpet. Det de gjorde för 100 år sedan var inte rättvist.

Vidåkra är en by som alla andra. Men här finns gamla konflikter som aldrig riktig glömts bort och nutida händelser river lätt upp gamla sår.

Saker ni tycker är viktiga:

- Rättvisa
- Att hjälpa dem som har det svårt ekonomiskt
- Att minnas historien; en gång var ni Vidåkras största markägare innan ni blev lurade.

Gemensamma regler i Vidåkra

1. Alla familjer har en röst var.
2. Om ett lösningsalternativ får flest röster måste alla lyda det beslutet.
3. Om inget alternativ får flest röster är konflikten olöst.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 2: Konfliktkort

Konflikt 1: Fiskerättigheter

Bredvid Vidåkra finns en sjö med rent, klart vatten och en fin badstrand med brygga. Stranden och tomterna ägs av familjen Andersson men alla som vill får bada och vistas där.

Sista tiden har det blivit mindre fisk i sjön, och det framkom snart varför:

Familjen Collins har fiskat med nät i sjön och sålt fisken i en närliggande by för att dryga ut sin inkomst. Hittills har det varit tillåtet för vem som helst att fiska, men nu frågar sig många om det är rätt att Collins tjänar pengar på det som är en gemensam resurs.

Vad tycker ni?

1. Collins borde betala skadestånd till byn för att de använt gemensamma resurser för egen vinning. Pengarna kan användas för att plantera in ny fisk.
2. Det gör inget att Collins fiskar i sjön. De har det svårt ekonomiskt och behöver den extra inkomsten.
3. Collins får behålla pengarna de tjänat, men får inte fortsätta fiska för att tjäna pengar.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 2: Konfliktkort

Konflikt 2: Sälja eller bevara?

Familjen Andersson har fått ett erbjudande om att sälja tomterna vid sjöstranden till ett stort företag som vill bygga en semesterort.

Anderssons äger tomterna och har rätt att sälja om de vill det. Men det innebär att byn förlorar tillgången till sjön och möjligheten att bada och fiska där. Frågan är om Anderssons kommer gå med på att lyssna på byrådets vilja i den här frågan.

Företaget som vill bygga semesterorten vill skapa en ”oas”, säger de. Men i själva verket innebär det att de kommer skärma av området och göra det otillgängligt för alla som inte är hotellgäster.

Vad tycker ni?

1. Anderssons borde ge sjutton i att sälja mer av byns mark till stora företag. Punkt slut.
2. Anderssons har lagen på sin sida. Vill de sälja så får de göra det, oavsett vad alla andra tycker.
3. Marken har tillhört familjen Danelius och Borowic innan de blev lurade att sälja den till Anderssons. Därför borde Danelius, Borowic och Anderssons dela på vinsten.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 2 Konfliktkort

Konflikt 3: Svåra tider

Efterfrågan på verktyg har minskat väldigt mycket och Vidåkra Verktyg har nu gått i konkurs.

Efter att familjen Danelius förlorade sina jobb på fabriken har de inte lyckats tjäna tillräckligt med pengar för att betala både mat och boende till familjen Borowic.

Så kommer dagen då Borowic förklarar att de tänker vräka Danelius från deras boende, då dessa inte kunnat betala hyra på flera månader. Borowic ber Collins om hjälp.

Collins och Borowic knackar på hos Danelius. Förolämpningar utbyts och stämningen är hotfull. När Borowic börjar hiva ut Danelius saker genom dörren urartar situationen i ett slagsmål. Familjen Collins försvarar sig vildsint. En i familjen Danelius råkar bli skadad i turmultet. Anderssons har hört oväsendet och kommer ut för att se vad som hänt.

Kalabaliken är ett faktum och alla bråka med alla. Många generationers fiendskap får slutligen sitt utlopp. När det värsta kaoset har lagt sig samlas byrådet för att se om det går att hitta en gemensam lösning.

Vad tycker ni?

1. Bråket är Anderssons och Borowic fel. Om de inte hade varit så snåla hade byn kunnat klara sig. De ska betala stora skadestånd till de andra två familjerna eller lämna byn.
2. Familjen Collins är skuldsatta och har nu skadat en person ur familjen Danelius. Collins ställer bara till med problem och måste nu lämna byn.
3. Oavsett vems fel det är så gäller fortfarande lagen. Danelius har inte betalt hyra och måste lämna byn.